

THEMABIJEENKOMST

Ontwikkeling gemeentefinanciën

Den Haag wil het geld in het gemeentefonds anders verdelen over gemeenten. De VNG zet zich schrap; de koek moet eerst groter, voordat van herverdeling sprake kan zijn. In een VNHG-bijeenkomst wisselden bestuurders en raadsleden hun gedachten en zorgen uit over de toekomst van de gemeentelijke financiën in het licht van de kabinetsformatie en grote opgaven als de energietransitie en de Omgevingswet.

**GEEN
HERVERDELING
VAN TEKORT**

Er is structureel meer geld nodig voor gemeenten. In onderhandelingen met het Rijk zet de VNG daarom de hakken in het zand. De financiële positie van gemeenten is in tien jaar alleen maar achteruitgegaan.

Momenteel "kreunen en steunen de meeste colleges om de Voorjaarsnota of Kadernota rond te krijgen", aldus de inleidende woorden van VNHG-voorzitter Han ter Heegde, burgemeester Gooise Meren. Wat staat gemeenten nog te wachten? Wat gaat de kabinetsformatie opbrengen? De VNG maakt geen geheim van haar standpunt en VNG-directeur leefomgeving Albert Vermuë is tegenover zijn gehoor daarom kort maar krachtig: "Voordat wij met het rijk over nieuwe opgaven kunnen praten, zoals de energietransitie of andere onderwerpen in het sociaal domein, moeten er harde afspraken komen over de structurele verbetering van de financiële positie van gemeenten."

Dat betekent onder meer dat de koek van het gemeentefonds groter moet en de tekorten in de jeugdzorg fatsoenlijk worden gecompenseerd. Ook wil de VNG af van het abonnementstarief in de Wmo en van de zogenaamde opschalingskorting door het Rijk. Die korting, gerelateerd aan fusies van gemeenten, is in verband met corona weliswaar bevroren, maar moet volgens de VNG volledig van tafel. Bevriezing van het accres moet bovendien tijdelijk blijven.

De eisen zijn volgens Vermuë gerechtvaardigd omdat uit [onderzoek](#) blijkt dat gemeenten in financieel opzicht in de afgelopen tien jaar erop achteruit zijn gegaan. "De solvabiliteit is met 15 procent gedaald. Gemeenten

zijn dus gaan interen op het eigen vermogen. Ook wordt duidelijk dat bij meer gemeenten een verslechtering van de financiële positie gepaard gaat met een daling van het voorzieningenniveau." (zie illustratie)

Kabinetsformatie

De [wensenlijst](#) van de VNG maakt duidelijk dat een nieuw debacle à la de jeugdzorg moet worden voorkomen. Vermuë: "De Wet op het decentraal bestuur, die in de maak is, gaat over een beter evenwicht in de bestuurlijke en financiële verhoudingen. Er kunnen geen nieuwe taken op het

bordje van de gemeenten komen als daaraan geen adequate budgetten en voldoende passende bevoegdheden zijn gekoppeld." Als dat goed geregeld is, valt er met de VNG te praten over de mogelijke ambities van het nieuwe kabinet, bijvoorbeeld op het gebied van wonen, klimaat en regionale economie. Tenslotte, beklemtoont Vermuë, moet er goed gekeken worden naar de uitvoering: "De wetgeving moet duidelijker, praktisch uitvoerbaar en niet helemaal dichtgeregeld zijn." De VNG hoopt snel met de formerende partijen aan tafel te kunnen.

Consultatie gemeenten

Het kabinet komt in juni met een nieuw verdelvoorstel. VNG en rijksoverheid hebben hierover op 23 juni overleg. In augustus brengt de Raad voor Openbaar Bestuur (ROB) zijn eindadvies uit. Daarna begint de bestuurlijke consultatie van de gemeenten. In mei 2022 publiceert het kabinet de verdeling in de Meicirculaire. Het is de bedoeling dat de nieuwe verdeling op 1 januari 2023 ingaat.

NIEUWE OPGAVEN, GENOEG BUDGET?

De tekorten in de jeugdzorg zijn voelbaar in de gemeentelijke begrotingen. De Omgevingswet, klimaatadaptatie, digitalisering en natuurlijk de energietransitie zijn relatief nieuwe en grote opgaven op het bordje van de gemeente. Krijgen gemeenten daarvoor wel voldoende middelen om de burger te dienen? Genoeg werk voor de VNG.

Met drie wethouders is Noord-Holland sterk vertegenwoordigd in de [VNG-commissie Financiën](#). Jasper Nieuwenhuizen (Langedijk), Harry Rotgans (Purmerend) en Victor Everhardt (Amsterdam) zijn positief over de samenwerking binnen de VNG om tot bepaling van standpunten te komen. Die eensgezindheid is ook hard nodig, constateren zij in hun commissiewerk.

Everhardt verwijst subtiel naar de verkiezingsprogramma's. Hij constateert dat de partijen in de Tweede Kamer die hun nek uitsteken voor verbetering van de gemeentelijke

financiële positie, op een hand te tellen zijn. Ook als het gaat om een opgave als het Klimaatakkoord.

Loket van het Rijk

Rotgans deelt een ervaring met paternalistische trekjes van het rijk. "Er komt een voorstel met extra geld voor onderwijshuisvesting maar daarbij staat wel aangegeven hoe het rijk verwacht dat we die middelen besteden. Het kan toch niet de bedoeling zijn dat gemeenten een uitvoeringsloket van het Rijk worden. Waarbij onderaan in de notitie ook nog wordt vermeld dat er 20 procent gekort gaat worden op onderwijshuisvesting."

Uitvoeringskracht

Om de begroting rond te krijgen, kiezen sommige gemeenten ervoor ook te bezuinigen op de uitvoeringsorganisatie. Tjeerd Pietersma, raadslid in Zaanstad, constateert dat die tegelijkertijd meer onder druk komt te staan als gevolg van langdurige participatieprojecten, soms zelfs leidend tot juridische procedures.

Tijd en kosten die vooraf niet door te berekenen zijn in bijvoorbeeld leges of anterieure overeenkomsten.

"Zo'n evaluatiemoment willen we wel afdwingen"

Everhardt erkent het probleem. "Die juridische trajecten nemen we ook mee in de lobby over nieuwe opgaven en middelen. We moeten verantwoordelijkheid durven nemen en aannames doen over de hoeveelheid werk, de manier van uitvoering en het bijbehorende budget. Maar we moeten tussentijds eerder de peilstok hanteren. Kloppen onze aannames wel? Zo'n evaluatiemoment willen we wel afdwingen."

Eigen inkomsten

Gemeenten kunnen ervoor kiezen om via extra belastingheffing de

eigen inkomsten te vergroten. "Als Den Haag minder uitkeert en je wil toch die voorzieningen blijven bieden, komt op enig moment de keuze om onbenutte belastingcapaciteit in te zetten", werpt duo-raadslid Peter Korzelius uit Huizen op.

Dat is uiteraard helemaal aan het lokale bestuur, beaamt Jasper Nieuwenhuizen. "Als VNG-commissie Financiën hebben we ervoor gekozen geen tijd en moeite te steken in wettelijke verruiming van het belastinggebied voor gemeenten. Daarvoor is op dit moment ook geen landelijke politieke meerderheid te vinden." Everhardt wijst aanvullend op het risico dat vergroting van het gemeentelijk belastinggebied en dus meer financiële armslag het Rijk in de verleiding zou kunnen brengen om minder uit te keren.

CORONA COMPENSATIE

De VNG heeft duidelijke afspraken met het Rijk kunnen maken over de compensatie van coronagerelateerde kosten, ook voor 2021. "Het Rijk handelt daar ook goed naar", aldus Victor Everhardt.

Gemeenten krijgen een lumpsum vergoeding en bovendien worden kosten voor de GGD en de Veiligheidsregio apart vergoed. "Als er iets niet zou kloppen aan de compensatie, maak het duidelijk inzichtelijk en laat het ons als VNG-commissie financiën weten", drukt Jasper Nieuwenhuizen de toehoorders op het hart.

VOLGENDE BIJeenKOMSTEN

Vrijdagochtend
28 mei 2021

Thema:
Zorgfraude

Vrijdagochtend
3 september 2021

Algemene
ledenvergadering

Voor meer info, check www.vnhg.info

Redactie:

Mark van Kollenburg

Vormgeving:

bu0075

Ambtelijk secretaris VNHG:

Ben Nijman, vnhg@gooisemeren.nl